

GYERMEKÉTKEZTETÉS (módosított változat)

- A közétkeztetésben részt vevők száma Magyarországon meghaladja a napi 1 100 000 főt.
- A gyermekétkeztetés önkormányzati feladat.
- A térítésmentes, kedvezményes étkezést az önkormányzat biztosítja. 720 000 rászoruló gyermek tartozik ebbe a körbe.
- A tanulók 82 százaléka veszi igénybe az iskolai étkeztetést.
- A közétkeztetésről szóló 2014-ben hatályossá vált rendelet egyik fő célkitűzése, hogy a napi bevitt sómennyiség 2015 és 2021 között 10 százalékkal csökkenjen.
- A közétkeztetési reform törekvései közé tartozik, hogy növelje a helyi és bio élelmiszerek arányát a menzákon, továbbá hogy bevonja a Magyarországon tenyésztett halakat a menzák kínálatába.
- A gyermekszegénység felszámolása kiemelt uniós, kormányzati és civil társadalmi cél.
- 2015. szeptemberétől a bölcsődei és óvodai ellátásban résztvevők 90 százaléka étkezik ingyenesen.

A Kormány [T/7402.](#) számon benyújtotta az egyes szociális, gyermekvédelmi, családtámogatási tárgyú és egyéb kapcsolódó törvények módosításáról szóló törvényjavaslatot, amelynek egyik célja az ingyenes gyermekétkeztetés kiterjesztése a napközbeni ellátást nyújtó intézményekre és gyermekvédelmi szakszolgálatot nyújtó intézményekre. Jelen Infojegyzet a gyermekétkeztetés helyzetéről nyújt áttekintést.

A gyermekétkeztetés rendszere az állam által biztosított közétkeztetés része. A közétkeztetés különböző korú, nemű és foglalkozású népességcsoportok szervezett ételmezési ellátása, amely magában foglalja

- a **gyermek- és ifjúsági ételmezést**, a bölcsődések, óvodások, általános és középiskolások, szakmunkástanulók, kollégiumokban és gyermekotthonokban lakók, valamint egyetemi és főiskolai hallgatók ételmezését;
- a **munkahelyi**, a honvédségi és a büntetés-végrehajtási intézményekben történő ételmezést,
- a népkonyhák révén a **szociálisan rászorultak**, illetve az üdülésben részt vevők ellátását és a betegételmezést.
- a **betegételmezést** a kórházakban, szanatóriumokban, egyéb egészségügyi és szociális gondoskodást nyújtó intézményekben
- az **idősek otthonaiban** élők ellátását,
- továbbá a bölcsődékben, óvodákban és iskolákban folyó **diétás étkeztetés** is.

A közétkeztetés feladata a résztvevők számára étkezési időben, élettani igényeiknek **megfelelő jellegű és összetételű táplálékot** biztosítani; és azok **táplálkozási szokásait, ízlését, magatartását és étkezési kultúráját** kedvező irányba befolyásolni. Az ételeknek **menyiségileg és minőségileg** is meg kell felelniük különböző korcsoportok elvárásainak és szakmai előírásoknak is.

A gyermekétkeztetésben részt vevő intézmények: a nevelési-oktatási ellátásokat, szociális alapszolgáltatásokat, szakosított ellátásokat nyújtó, valamint, gyermekjóléti alapellátást, gyermekvédelmi szakellátást biztosító, és fekvőbeteg-ellátást nyújtó intézmények. A gyermekétkeztetés működését felügyelő szereplők az Országos Ételmezés- és Táplálkozástudományi Intézet ([OÉTI](#)), az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat ([ÁNTSZ](#)), a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal ([NÉBIH](#)), a Magyar Dietetikusok Országos Szövetsége ([MDOSZ](#)).

A gyermekétkeztetés a dietetikai célokon túl szociális célokat is szolgál. Hátrányos helyzetű településeknek és gyermekeknek juttatott ingyenes étkezés biztosítása eszközként szolgál a gyermekszegénység csökkentéséhez, a gyermekek alapvető szükségleteinek biztosításához.

JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

A nemzeti köznevelésről szóló [2011. évi CXCV. törvény](#) szerint az óvodába járó gyermeknek és a tanulónak joga, hogy óvodai életrendjét, iskolai tanulmányi rendjét **étkezési lehetőség** biztosításával alakítsák ki. A törvény rendelkezik a három éves kortól **kötelező óvodáztatásról**, 2015. szeptember 1-től. Az intézkedés mögötti egyik fontos kormányzati cél gyermekek megfelelő ellátása volt.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló [1997. évi XXXI. törvény](#) fekteti le a **gyermekétkeztetés** alapjait. Eszerint a gyermekek és a tanulók számára az óvodai nevelési napokon, valamint az iskolai tanítási napokon a déli meleg főétkezést és két további étkezést kell biztosítani. Rendelkezik továbbá a szociális nyári gyermekétkeztetésről, a kedvezményes és ingyenes étkezés jogosultsági feltételeiről.

A közétkeztetésre vonatkozó **táplálkozás-egészségügyi előírásokról** szóló 2014 áprilisában elfogadott minisztériumi rendeletet ([37/2014. \(IV.30\) EMMI rendelet](#)) előírja a napi étkezés mennyiségét és energiatartalmát, a nyersanyag normát és a diétás étkeztetés szabályait.

Az egészséges és egészségtudatos táplálkozás előtérbe helyezésével meghatározza az iskolai menzákon és kórházakban adandó ételek elkészítésének módját és annak tápanyagtartalmát. Az előírásokat 2015. szeptember elsejétől kell alkalmazni.

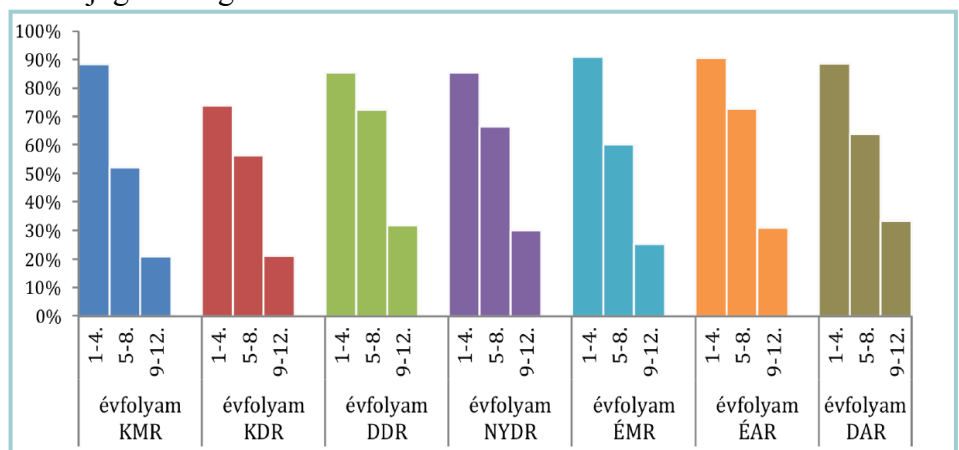
A GYERMEKÉTKEZTETÉS RENDSZERE

A bölcsődei, óvodai **gyermekétkeztetés biztosítása** óvodai nevelési napokon az általa fenntartott intézményekben a **települési önkormányzat feladata**.

A közigazgatási területén a települési önkormányzat biztosítja az étkeztetést a Klebansberg

Intézményfenntartó Központ ([KLIK](#)) által fenntartott nevelési-oktatási intézményekben iskolai tanítási napokon; kollégiumban pedig a déli meleg főétkezésen és a két további étkezésen kívüli további étkezéseket (szombaton, vasárnap és ünnepnapokon is.). A fővárosi önkormányzat köteles biztosítani az étkeztetést azon nevelési-oktatási intézményben, amely saját tulajdonában álló ingatlanban működik. A főváros közigazgatási területén lévő tankerületekben az étkeztetést a kerületi önkormányzat biztosítja. Az egyéb állami fenntartású nevelés, oktatási intézményekben az adott fenntartó biztosítja a gyermekek, tanulók étkeztetését.

Az egyházi fenntartású és magán és az egyéb állami fenntartású intézményben az adott fenntartó feladata a gyermekek és tanulók étkeztetésének maradéktalan biztosítása. Ezek az intézmények is jogosultak a költségvetési támogatásra.

Forrás: [Országos iskolai menza körkép 2013](#) (KMR Közép-Magyarország, KDR Közép-Dunántúl, DDR Dél-Dunántúl, NYDR Nyugat-Dunántúl, ÉMR Észak-Magyarország, ÉAR Észak-Alföld, DAR Dél-Alföld)

A gyermekétkeztetést biztosító nevelési, oktatási **intézmények többségében tálalókonyhában**, egyharmadukban pedig helyben működő főzőkonyha található.

A KLIK kerületi, járási tankerületi igazgatóságai felelősek azért, hogy az önkormányzatok milyen színvonalon teljesítik gyermekétkeztetéssel kapcsolatos kötelező feladataikat.

A közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról szóló rendelet előírásainak való megfelelést a közétkeztetési szolgáltatás nyújtásának helye szerint fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerüle-

ti) hivatala ellenőrzi. Észrevételekkel, kifogásokkal a közétkeztetést biztosító települési önkormányzat jegyzőjéhez lehet fordulni jogszabálysértésre vagy érdeksérelemre való hivatkozással.

Az étkeztetésért az iskolákban, kollégiumokban térítési díjat kell fizetni. Az önkormányzat a család anyagi helyzetétől függően biztosít lehetőséget **térítésmentes vagy kedvezményes étkezésre**.

Magyarországon több mint 1,6 millió gyermek jár köznevelési intézménybe ([KSH 2014](#)). A tanulók 82 százaléka veszi igénybe az iskolai étkeztetést. A [Magyarországi Szülők Országos Egyesületének](#) adatai szerint mintegy 720 000 rászoruló tanuló részesül ingyenes vagy kedvezményes iskolai gyermekétkeztetésben. 480 000 tanuló kifizeti a 100 százalékos személyi térítési díjat vagy nem vesz részt az iskolai gyermekétkeztetésben.

A gyermekétkeztetés minimum összegei 2015-ben bölcsődei étkezés esetén 450 Ft/nap; óvodai ellátás esetén 400 Ft/nap; általános iskolai ellátás esetén 530 Ft/nap; a kollégiumi ellátás esetén pedig 700 Ft/nap.

Az **alternatív** (vegetáriánus), **diétás étkeztetés és ételallergia melletti étkezést** egyre több intézmény tudja megoldani, amely dietetikus közreműködését igényli. Az [OÉTI 2013-as felmérése](#) szerint a diétás étkeztetést az iskolák 66 százaléka tudja megvalósítani, ez a fenntartó önkormányzat dolga.

A **gyermekétkezés támogatására** 2015-ben 58, 2016-ben pedig 71,7 milliárd forintot kapnak az önkormányzatok. Az emelés indoka a szeptember 1-jétől kiterjesztett ingyenes gyermekétkeztetés a bölcsődések és az óvodások 90 százalékára, ami 320 ezer gyermeket jelent. Ingyenesen étkezhetnek az egy- és kétgyermekes családok bölcsődébe vagy óvodába járó gyermekei, akiknek a családjában az egy főre jutó jövedelem nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér nettó összegének 130 százalékát. A három vagy több gyermeket nevelő családokban élő gyermekek a család jövedelmétől függetlenül, alanyi jogon térítésmentesen kapják az étkezést, ahogy a tartósan beteg vagy fogyatékkal élő gyermekek és testvéreik is.

Eddig a nagycsaládosok gyermekei és a tartósan beteg gyermekek 50 százalékos kedvezményben részesültek, a beteg gyerekek testvéreinek pedig egyáltalán nem járt kedvezmény, míg ingyen csak a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek étkezhetnek.

A képet árnyalja, hogy a KSH adatai szerint egyidejűleg két év alatt csaknem 80 ezerrel csökkentek az állam rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma ([Magyar Nemzet, 2015. szeptember 23.](#)).

Nyári gyermekétkeztetés

Az ingyenes gyermekétkeztetés a nyári ellátásra is kiterjed. A kormány 2015-ben 3 milliárd forint értékben nyújtott ehhez támogatást (az ellátás teljes biztosításához kb. 20 milliárd forint szükséges).

A települési önkormányzat pályázaton elnyert gyermekétkeztetési támogatást a nyári időszakban legalább 44, legfeljebb 54 munkanapon keresztül a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő kiskorú gyermekek részére ingyenesen vagy kedvezményesen biztosított napi egyszeri meleg étkeztetéshez használhatja fel. Az igényelhető támogatás egy rászoruló gyermekre jutó napi összege legfeljebb 440 forint.

A [126/2007. \(VI. 1.\) Korm. rendelet](#) alapján, amely a nyári gyermekétkeztetés szabályait, pályázati és felhasználási feltételeit rögzíti, a leghátrányosabb, valamint a hátrányos helyzetű települések önkormányzatai teljes vagy részleges mértékben saját forrás nélkül igényelhetik a támogatást.

GYERMEKSZEGÉNYSÉG, ALULTÁPLÁLTSÁG

A gyermekszegénység súlyos probléma hazánkban, csökkentését célként minden politikai szereplő magáénak érzi. Több országos kormányzati és civil program született ennek érdekében ([Legyen jobb a gyermekeknek! Nemzeti Stratégia 2007–2032](#), [Minden Gyerek Lakjon Jól](#); [Jobb adni](#), [Nemzeti Minimum Program](#), [Mindenkinek Ebéd Program](#)) Az eszközök és módszerek tekintetében lévő ellentétek azonban rontják a megvalósítási esélyeket.

A szegénységgel és társadalmi kirekesztettséggel kapcsolatos fontosabb indikátorok (0-17 évesek közt), %					
	2009	2010	2011	2012	2013
Relatív jövedelmi szegénységi arány kor és nem szerint társadalmi juttatások nélkül	52	53	47	48	50,2
Relatív szegénységi rés	17	19	23	22	24,4
Nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásban élők aránya	14	14	16	14	14,7
Szegénység és társadalmi kirekesztettség kockázatának kitétek aránya	39	40	41	43	41,4

Forrás: Infoszolg/KSH 2014

Valamennyi szegénységi dimenzió tekintetében a legveszélyeztetettebb csoportba a 18 év alatti gyermekek tartoznak. Az OECD adatai szerint Magyarországon 2007 és 2012 között 7-ről 17 százalékra nőtt a relatív szegénységben élő gyerekek száma (OECD 2015, 153.o.). Magyarországon nagyjából 36-54 ezer gyerek rendszeresen éheznek, több mint 200 ezer pedig időnként nem jut megfelelő mennyiségű ételhez. Ők a kríziséhezők, vagy időszakos éhezők. A szakemberek megkülönböztetnek mennyiségi és minőségi alultápláltságot. Az előbbi alultápláltsághoz, míg a nem megfelelő étrend elhízáshoz vezet (Husz-Marozsán 2014).

A gyerekkori éhezés növeli a krónikus betegségek valószínűségét, rontja az iskolai teljesítményt, hátráltatja a szociális és más képességek fejlődését is. A gyerekek szegénységét, nélkülözését jelző mutatók hosszú évek óta romlanak. A Tárki 2013-as felmérése szerint a gyermekek szegénységi kockázata 2012-re 26 szá-

zalékra növekedett, ami 50 százalékkal magasabb a teljes népességre jellemző értéknél.

A KSH adatai kedvezőbb képet festenek, de a romló tendencia itt is megfigyelhető. A gyermekek közt 2013-ban az országos átlagnál 10

százalékponttal magasabb volt a szegénység vagy kirekesztődés kockázata.

Az UNICEF 2014-es, a gazdasági válság hatását vizsgáló jelentése megállapítja, hogy Magyarországon 33 ezerrel több gyermek él szegénységben mint 2008-ban. Az OECD tagországokat érintő 2014-es Gallup-kutatás szerint a gyermekes családok 47 százalékának gond az élelmiszerek beszerzése. Magyarország ezzel az OECD-tagországok közül Törökország után a második legrosszabb helyen áll.

A jövedelmi egyenlőtlenségek növekedése súlyosan érinti a gyerekes családokat. Az alacsony jövedelem hozza magával a rosszabb, gyakran egészségtelen táplálkozást, a gyerekek fejlődését nehezítő rossz lakáskörülményeket. A hátrányos helyzetű térségekben a gyermekek jövedelmi szegénysége az országos 24% körüli arány helyett 50–70% között volt 2013-ban, főként Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Heves, Békés, Baranya, Somogy, Tolna megyékben.

Források:

- [Országos iskolai menza körkép, OÉTI 2013](#)
- [A Mintamenza Program jelene és jövője](#). kormányhivatal.hu 2014. január 23.
- „Nemzetközi együttműködés a helyi termékek közétkeztetésben betöltött szerepének népszerűsítéséért” – [Mintaprogram](#), Budapest, 2014. november 14.
- Gyermek közétkeztetésből származó ételek (ebéd) érzékszervi vizsgálata – részeredmények – [NÉBIH, 2013.10.15.](#)
- [Bass László: Gyermekszegénység és hiányos táplálkozás](#) – Magyar Tudomány, 2013/6. sz.
- Husz Ildikó – Marozsán Csilla: Szociális nyári gyermekétkeztetés – egy rendelet tanulságai. – [Esély, 2014/5.](#)

Készítette: Máté Olga
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

ORSZÁGGYŰLÉS HIVATALA
KÖZGYŰJTEMÉNYI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI IGAZGATÓSÁG

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486